

Nové normy ČSN (113)

Ing. Vincent Csirik, ÚNMZ

Úvod

Podle MPN 1:2006 (Metodické pokyny pro normalizaci) *Stavba, členění a úprava českých technických norem* patří mezi technické normativní prvky českých technických norem i termíny a definice. Termíny a definice tvoří v ČSN samostatnou kapitolu.

Každému pojmu, který není zcela jasný nebo běžně známý a může být vykládán v různých souvislostech různě, musí být přiřazen termín, který je nutné vysvětlit jeho definováním.

Zpravidla se uvádějí termíny a definice určitých pojmů, které jsou používány v dokumentu a jsou nutné k jejich porozumění. Jestliže jsou ve vlastním dokumentu uvedeny termíny a definice, používá se následující úvodní text: *Pro účely tohoto dokumentu platí dále uvedené termíny a definice.*

V případě, že se použijí také termíny uvedené v jednom nebo ve více jiných dokumentech (např. v řadě přidružených dokumentů, kde jsou v Části 1 stanoveny termíny a definice platné pro několik částí nebo pro všechny části), použije se tento úvodní text: *Pro účely tohoto dokumentu platí termíny a definice podle ... a dále uvedené termíny a definice.*

V samostatné terminologické normě jsou uváděny pouze termíny náležející k oboru dokumentu. V ostatních dokumentech musí být definovány termíny, které se v nich vyskytují, nejsou-li definovány v jiném dokumentu z daného oboru. Uvedeny mohou být další termíny považované za nutné pro lepší pochopení těchto definic.

Pozn.: Jestliže jsou termín a definice určitého pojmu zavedeny v jedné normě, pro definovaný pojem se nedoporučuje uvádět v jiné normě jiný termín (synonymum).

Používá-li se určitý pojem v několika dokumentech, má se definovat v nejobecnějším z nich nebo v samostatné terminologické normě. Ostatní dokumenty se mají odvolávat na tuto normu, aniž by se v nich opakovala definice tohoto pojmu.

Většina terminologických norem ČSN v oblasti elektrotechniky přejímá jednotlivé kapitoly Mezinárodního elektrotechnického slovníku IEC 50 (podle nového značení IEC 60050) převážně identicky (označení: ČSN IEC 60050 + číslo příslušné kapitoly a třídicí znak je 33 0050). V případě, že je třeba do přijaté terminologické normy doplnit termíny a jejich definice, které se používají v ČR, ale nejsou obsaženy v IEC, jde o převzetí modifikací. Označení takové normy se mění na ČSN 33 0050 + číslo příslušné kapitoly. Třídicí znak se neuvádí, neboť je obsažen přímo v označení normy (např. ČSN 33 0050-601 *Mezinárodní elektrotechnický slovník – Kapitola 601: Výroba, přenos a rozvod elektrické energie – Všeobecně* třídicí znak 33 0050).

Jednotlivé kapitoly mezinárodního slovníku (IEV) jsou zpravidla zaváděny překladem, a to tak, že norma obsahuje české ter-

míny a definice, anglické termíny a definice a další cizojazyčné termíny v pořadí, jak je uvedeno v originále mezinárodní terminologické normy (např. francouzština, němčina, španělština apod.). Jsou však i případy, kdy je přejímán originál mezinárodní terminologické normy s národní přílohou, přičemž národní příloha obsahuje české termíny, definice a dále český abecední rejstřík.

Pozn.: IEV (soubor IEC 60050) je univerzální vícejazyčný slovník zahrnující oblast elektrotechniky, elektroniky a telekomunikací. Obsahuje terminologická hesla, z nichž každé odpovídá jednomu pojmu. Tato hesla jsou rozdělena do několika částí, přičemž každá část odpovídá určité oblasti.

Příklady:

Část 826 (ČSN IEC 60050-826): *Elektrické instalace*

Část 617 (ČSN IEC 60050-617): *Trh s elektřinou*

Hesla jsou řazena podle hierarchického klasifikačního schématu část/oddíl/pojem, pojmy jsou v oddílech uspořádány systematicky.

Termíny, definice a poznámky jsou v heslech uvedeny v angličtině a francouzštině, některé také v ruštině a španělštině.

U každého hesla jsou jednotlivé termíny uváděny také v doplňkových jazycích IEV, jestliže jsou dostupné: v arabštině, čínštině, němčině, španělštině, italštině, japonštině, nizozemštině, polštině, portugalštině, ruštině a švédštině.

Kromě toho obsahuje každá část abecední rejstřík termínů, které jsou zahrnuty do této části, ve všech jazycích IEV.

Elektrotechnické terminologické normy týkající se pravidel pro elektrotechniku (dříve předpisové normy) mají zvláštní význam, neboť uvádění stále jiných výrazů pro určitý definovaný pojem by vedlo k nebezpečným omylům, popř. k nesprávnému použití bezpečnostních ustanovení dané normy.

Pro tuto oblast byly dosud využívány především tyto terminologické normy:

– **ČSN IEC 60050-195:2001** *Mezinárodní elektrotechnický slovník – Kapitola 195: Uzemnění a ochrana před úrazem elektrickým proudem*

(Pozn.: K této normě byla vydána změna ČSN IEC 60050-195/A1:2002).

Tato norma je českou verzí mezinárodní normy IEC 60050-195:1998. Norma obsahuje české termíny a definice, francouzské termíny a definice, anglické termíny a definice a další cizojazyčné termíny v tomto pořadí: arabština, němčina, španělština, italština, japonština, polština, portugalština a švédština.

– **ČSN IEC 60050-826:2006** *Mezinárodní elektrotechnický slovník – Část 826: Elektrické instalace*

Tato norma je českou verzí mezinárodní normy IEC 60050-826:200. Norma obsahuje všeobecné termíny a definice z oboru elektrotechniky vztahující se k elektrickým in-

stalacím, zejména k elektrickým instalacím budov, jako jsou např. termíny *elektrické zařízení, elektrická instalace*. Dále jsou to termíny důležité z hlediska ochrany před úrazem elektrickým proudem, jako jsou např. *úraz elektrickým proudem, základní ochrana, ochrana při poruše*, i termíny důležité z hlediska kvalifikace osob v elektrotechnice. Tyto termíny a definice jsou uvedeny v české, anglické a francouzské verzi, dále jsou uvedeny termíny bez definic v čínštině, němčině, španělštině, japonštině, polštině, portugalštině a švédštině.

– **ČSN EN 61140 ed. 2:2001** *Ochrana před úrazem elektrickým proudem – Společná hlediska pro instalaci a zařízení.*

Pozn.: Přestože tato norma není názvoslovnou normou, obsahuje v kapitole 3 *Definice* 50 termínů a jejich definice z oblasti bezpečnosti.

Další část tohoto článku je věnována nové normě ČSN IEC 60050-617:2011.

Nová norma

ČSN IEC 60050-617 *Mezinárodní elektrotechnický slovník – Část 617: Trh s elektřinou* (vydání květen 2011)

Tato norma je českou verzí mezinárodní normy IEC 60050-617:2009. Obsahuje všeobecné termíny a definice z oboru elektrotechniky, které se vztahují k problematice trhu s elektřinou.

Pozn.: V důsledku deregulace trhu s elektřinou se projevila nutnost vypracovat všeobecný slovník, který bude obsahovat termíny vymezující účastníky trhu, vzájemné vztahy mezi těmito účastníky a technickými a finančními termíny, které mají specifický význam v rámci trhu s elektřinou.

Termíny a definice jsou uvedeny v české, anglické a francouzské verzi, dále jsou uvedeny termíny bez definic v němčině, japonštině, polštině, portugalštině a v čínštině. Ve stejném pořadí jsou uvedeny i abecední rejstříky.

Je třeba upozornit na to, že přednostní termín je termín, který je na prvním místě v terminologickém hesle; za ním mohou následovat synonyma. Je vtištěn tučným písmem. Norma je rozdělena do těchto kapitol a oddílů:

a) kapitoly:

- Úvod
- Rozsah platnosti
- Citované normativní dokumenty
- Termíny a definice

b) oddíly:

- Koncepce a parametry
- Účastníci trhu
- Organizace trhu a technická omezení
- Připojení a dodávka

Dále obsahuje bibliografii a abecední rejstříky.

(pokračování)